

Na osnovu Amandmana LXXXII tačka b) st. 5. i 6. na Ustav Republike Srpske, člana 115. Ustava Republike Srpske i člana 60. stav 2. Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 104/11 i 92/12), Vijeće za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske, na sjednici održanoj 17. januara 2020. godine, d o n i j e l o j e

O D L U K U

Utvrđuje se da Zakonom o uzurpacijama i dobrovoljačkim kompetencijama broj: 02/1-021-1195/19, koji je Narodna skupština Republike Srpske izglasala na sjednici održanoj 28. novembra 2019. godine, nisu povrijeđeni vitalni nacionalni interesi bošnjačkog i hrvatskog naroda.

O b r a z l o ž e n j e

Predsjedavajuća Vijeća naroda Republike Srpske dostavila je 23. decembra 2019. godine Ustavnom sudu Republike Srpske – Vijeću za zaštitu vitalnog interesa (u daljem tekstu: Vijeće) akt broj: 03.1/I-620/19 od 23. decembra 2019. godine kojim se, saglasno zahtjevima Kluba delegata bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske i Kluba delegata hrvatskog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske, traži utvrđivanje povrede vitalnog nacionalnog interesa bošnjačkog i hrvatskog naroda u Zakonu o uzurpacijama i dobrovoljačkim kompetencijama, koji je Narodna skupština Republike Srpske izglasala na sjednici održanoj 28. novembra 2019. godine. Uz navedeni akt dostavljen je predmetni zakon, Odluka o pokretanju postupka zaštite vitalnog nacionalnog interesa hrvatskog naroda broj: 03.2-4-45/19 od 4. decembra 2019. godine, Obrazloženje ove odluke broj: 03.2-4-49/19 od 10. decembra 2019. godine, Odluka o pokretanju postupka zaštite vitalnog nacionalnog interesa bošnjačkog naroda broj: 03.2-5-42/19 od 9. decembra 2019. godine, Obrazloženje ove odluke broj: 03.2-5-42/19-1 od 13. decembra 2019. godine. U aktu predsjedavajuće Vijeća naroda se navodi da je Narodna skupština Republike Srpske na Osmoj redovnoj sjednici, održanoj 28. novembra 2019. godine, izglasala Zakon o uzurpacijama i dobrovoljačkim kompetencijama broj: 02/1-021-1195/19, te je, saglasno Amandmanu LXXXII na Ustav Republike Srpske, ovaj zakon dostavljen na razmatranje Vijeću naroda Republike Srpske. Klub delegata bošnjačkog naroda i Klub delegata hrvatskog naroda su pomenutim aktima odlučili da pokrenu proceduru zaštite vitalnog nacionalnog interesa bošnjačkog i hrvatskog naroda, jer smatraju da su ovim zakonom povrijeđeni vitalni nacionalni interesi ovih naroda. S obzirom na to da Vijeće naroda Republike Srpske nije postiglo saglasnost svih klubova povodom predmetnog zakona, kao ni Zajednička komisija Narodne skupštine i Vijeća naroda, pitanje je proslijeđeno Ustavnom sudu Republike Srpske – Vijeću za zaštitu vitalnog interesa da odluči da li su Zakonom o uzurpacijama i dobrovoljačkim kompetencijama povrijeđeni vitalni nacionalni interesi bošnjačkog i hrvatskog naroda.

Odlučujući o prihvatljivosti zahtjeva, Vijeće je rješenjem broj UV-2/19 od 30. decembra 2019. godine utvrdilo da su prihvatljivi zahtjevi Kluba delegata hrvatskog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske i Kluba delegata bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske za utvrđivanje povrede vitalnih nacionalnih interesa hrvatskog i bošnjačkog naroda u Zakonu o uzurpacijama i dobrovoljačkim kompetencijama broj: 02/1-021-1195/19, koji je Narodna skupština Republike Srpske izglasala na sjednici održanoj 28. novembra 2019. godine.

Saglasno članu 50. stav 2. i 3. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 114/12 i 29/13), Vijeće je 30. decembra 2019. godine Klubu delegata srpskog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske i Narodnoj skupštini Republike Srpske

dostavilo na odgovor pomenuto rješenje o prihvatljivosti zahtjeva Kluba delegata hrvatskog naroda i Kluba delegata bošnjačkog naroda.

Narodna skupština Republike Srpske i Klub delegata srpskog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske nisu dali odgovor na rješenje o prihvatljivosti zahtjeva.

Zakonom o uzurpacijama i dobrovoljačkim kompetencijama propisuju se uslovi i postupak za raspravljanje imovinsko-pravnih odnosa nastalih uzurpacijom zemljišta koje je do 6. aprila 1941. godine bilo državna svojina (bivši erar) u svojini nosilaca svojine javnog prava i na dobrovoljačkim kompetencijama (član 1), te se, između ostalog, određuje: da se na zemljištu koje je uzurpirano prije 31. decembra 1955. godine može priznati pravo svojine uzurpantu, ukoliko odredbama ovog zakona nije drugačije određeno (član 5. stav 1), da se na uzurpiranom zemljištu može priznati pravo svojine samo ako je uzurpant fizičko lice, te da će se, ukoliko je uzurpirano zemljište prešlo u posjed drugog lica po valjanom pravnom osnovu, uzurpantom smatrati to drugo lice (član 6), da se neće priznati pravo svojine na zemljištu koje je uzurpirano prije 31. decembra 1955. godine u slučaju da je to zemljište uzurpant napustio, odnosno da njegovo boravište nije u Republici Srpskoj (član 8. tačka 8), da je svojstvo dobrovoljca steklo svako fizičko lice koje je u toku ratova od 1912. do 1918. godine svojevoljno stupilo u srpsku ili crnogorsku vojsku zaključno do 5. novembra 1918. godine i ostalo na vojnoj dužnosti do demobilizacije ili je od vojne dužnosti ranije bilo oslobođeno kao nesposobno ili zbog državnih potreba, kao i svako fizičko lice koje je do rata 1912. godine ili u ratovima 1912. godine dobrovoljno, aktivnim učešćem u vezi sa požrtvovanjem pomogalo ostvarenju narodnog oslobođenja i ujedinjenja (član 25. stav 1).

U postupku ocjenjivanja da li je osporenim Zakonom o uzurpacijama i dobrovoljačkim kompetencijama došlo do povrede vitalnih nacionalnih interesa bošnjačkog i hrvatskog naroda Vijeće je imalo u vidu da je tač. 5. i 6. Amandmana XXXII na Ustav Republike Srpske, kojim je zamijenjen član 68. Ustava, utvrđeno da Republika uređuje i obezbjeđuje, između ostalog, ostvarivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda, te svojinske i obligacione odnose i zaštitu svih oblika svojine, kao i da, u skladu sa članom 70. stav 1. tačka 2. Ustava, Narodna skupština donosi zakone, druge propise i opšte akte.

Pored toga, Vijeće je imalo u vidu da je zaštita vitalnih nacionalnih interesa konstitutivnih naroda utvrđena članom 70. Ustava, koji je dopunjen Amandmanom LXXVII na Ustav Republike Srpske, kao princip zaštite određenog kruga kolektivnih prava, kao što su ostvarivanje prava konstitutivnih naroda da budu adekvatno zastupljeni u zakonodavnim, izvršnim i pravosudnim organima vlasti, identitet jednog konstitutivnog naroda, ustavni amandmani, organizacija organa javne vlasti, jednaka prava u procesu donošenja odluka, obrazovanje, vjeroispovijest, jezik, njegovanje kulture, tradicija i kulturno nasljeđe, teritorijalna organizacija, sistem javnog informisanja i druga pitanja koja bi se tretirala kao pitanja od vitalnog nacionalnog interesa ukoliko tako smatra 2/3 jednog od klubova delegata konstitutivnih naroda u Vijeću naroda. Takođe, Vijeće je imalo u vidu i član 5. stav 1. alineja 2. Ustava, prema kojem se ustavno uređenje Republike temelji na obezbjeđivanju nacionalnih ravnopravnosti i zaštiti vitalnih nacionalnih interesa konstitutivnih naroda i vladavini prava.

Razmatrajući ovaj zahtjev Vijeće je, prije svega, konstatovalo da je u Obrazloženju Odluke o pokretanju postupka zaštite vitalnog nacionalnog interesa hrvatskog naroda navedeno da Klub delegata hrvatskog naroda smatra da je Zakon o uzurpacijama i dobrovoljačkim kompetencijama u

cjelini, a posebno njegov član 5. stav 1, neustavan i izričito protivan članu 60. Ustava Republike Srpske. Ističe se da je Zakon protivan osnovnim normama međunarodnog i domaćeg prava, a posebno načelu vladavine prava, kao i da intervencija u privatno vlasništvo može biti samo izuzetna ukoliko je to neophodno radi zaštite legitimnih ciljeva uz odgovarajuće obeštećenje vlasnika. Budući da navedeni zakon ne predviđa obeštećenje vlasnicima čije se zemljište oduzima, njime se u privilegovani položaj dovode uzurpanti, i to ne samo fizička, već i pravna lica (član 6. stav 2. Zakona), koji su tuđe zemljište uzurpirali do 31. decembra 1955. godine, zbog čega je potrebno obezbijediti da se vlasnicima osigura ili naturalna restitucija ili adekvatno novčano obeštećenje. Dodatno, ističe se da Zakon u povoljniji položaj stavlja osobe koje su u periodu od 1912 – 1918. godine stupile u srpsku ili crnogorsku vojsku u odnosu na pripadnike ostalih naroda i vojski. Na osnovu izloženog zaključuje se da je, do donošenja zakona o restituciji, Klub delegata hrvatskog naroda protiv donošenja predmetnog zakona.

Nadalje, Vijeće je konstatovalo da je u Obrazloženju Odluke o pokretanju postupka zaštite vitalnog nacionalnog interesa bošnjačkog naroda navedeno da Klub delegata bošnjačkog naroda smatra da bi stupanjem na snagu Zakona o uzurpacijama i dobrovoljačkim kompetencijama bila onemogućena restitucija zemljišta oduzetog do 6. aprila 1941. godine, te, pod određenim pretpostavkama, i zemljišta oduzetog do 31. decembra 1955. godine, čime bi bio povrijeđen vitalni nacionalni interes bošnjačkog naroda. Navodi se da Zakon posebno vrijeđa vitalni nacionalni interes bošnjačkog naroda u dijelu kojim je propisano da se neće priznati pravo vlasništva na zemljištu koje je uzurpirano prije 31. decembra 1955. u slučaju kada je uzurpant zemljište napustio, odnosno kada njegovo boravište nije u Republici Srpskoj (član 8. tačka 8. Zakona), kao i u dijelu koji se odnosi na dobrovoljačke kompetencije. Ističe se da je ovakvo zakonsko rješenje diskriminatornog karaktera prema Bošnjacima jer zanemaruje ratna dešavanja zbog kojih je veliki broj osoba bošnjačke nacionalnosti napustio Republiku Srpsku, čime je promijenjena njena demografska slika, a time i nacionalna struktura uzurpanata. Nadalje, Klub delegata bošnjačkog naroda smatra da je vitalni interes bošnjačkog naroda povrijeđen i zakonskim propisivanjem prema kojem se priznaje pravo svojine koje je dobrovoljcima dato na osnovu propisa kojima su regulisane dobrovoljačke kompetencije, budući da se, u smislu člana 25. stav 1. predmetnog zakona, dobrovoljcima smatraju osobe koje su stupile u srpsku ili crnogorsku vojsku u toku ratova 1912. godine do 1918. godine. Na osnovu izloženog se zaključuje da je ovdje riječ o licima srpske nacionalnosti koja su, kako se navodi, ostvarila najveću korist. Zakonom se, kako se navodi, u pogledu sticanja prava svojine kao i ispunjenosti uslova potrebnih za primjenu predmetnog zakona, srpski narod stavlja u povoljniji položaj, i to na štetu drugih konstitutivnih naroda i Ostalih, što, u smislu člana 70. stav 6. alineja 9. Ustava Republike Srpske, vrijeđa bošnjački nacionalni interes. Dodatno se ističe da Zakon nije moguće popraviti amandmanskim djelovanjem.

Polazeći od navedenih odredbi Ustava, te imajući u vidu predmet regulisanja Zakona o uzurpacijama i dobrovoljačkim kompetencijama, Vijeće za zaštitu vitalnog interesa je ocijenilo da normiranjem kao u osporenom zakonu nisu povrijeđeni vitalni nacionalni interesi hrvatskog i bošnjačkog naroda.

Prilikom ove ocjene Vijeće je, prije svega, utvrdilo da navodi iz dostavljenih obrazloženja Kluba delegata hrvatskog naroda i Kluba delegata bošnjačkog naroda, ne ukazuju na povredu nijednog prava iz okvira zaštite vitalnog nacionalnog interesa bilo kojeg konstitutivnog naroda posebno, koji

su utvrđeni članom 70. Ustava, koji je dopunjen Amandmanom LXXVII na Ustav Republike Srpske.

Naime, Vijeće je utvrdilo da su navodi Kluba delegata hrvatskog naroda, u dijelu kojim se ukazuje na to da je član 5. stav 1. Zakona u suprotnosti članom 60. Ustava, načelom vladavine prava, kao i neodređenim normama međunarodnog i domaćeg prava, te u kojem se elaboriraju uslovi pod kojima se država može miješati u privatno vlasništvo, ne postavljaju pitanje povrede nacionalnih vitalnih interesa bilo kojeg konstitutivnog naroda, pa tako ni hrvatskog. Predmetni navodi, eventualno, mogu biti razmatrani u postupku apstraktne kontrole ustavnosti Zakona. Takođe, ni dijelom zahtjeva Kluba delegata hrvatskog naroda kojim se ističe potreba drugačijeg zakonskog uređivanja koje bi predvidjelo naturalnu restituciju ili adekvatno novčano obeštećenje ranijim vlasnicima uzurpiranog zemljišta, ne ukazuje se na konkretno zakonsko propisivanje koje vrijeđa kolektivna prava hrvatskog naroda.

Nadalje, navodi Kluba delegata bošnjačkog naroda prema kojima bi stupanjem na snagu osporenog zakona građani bošnjačke nacionalnosti bili u nepovoljnijem položaju u odnosu na građane srpske nacionalnosti zbog toga što, kako navode, član 8. tačka 8. Zakona onemogućava da uzurpanti zemljišta bošnjačke nacionalnosti ostvare pravo vlasništva nad uzurpiranim zemljištem jer realizaciju ovog prava uslovljava boravkom u Republici Srpskoj, prema ocjeni Vijeća su neosnovani s obzirom na to da Zakonom propisani uslov boravka na teritoriji Republike Srpske nije predmet obilježja vitalnog nacionalnog interesa konstitutivnih naroda, kako je on definisan Amandmanom LXXVII na Ustav kojim je dopunjen član 70. Ustava. S druge strane, prema ocjeni ovog Vijeća, osporeni zakon, pa ni njegova pomenuta odredba, ne daje prednost nekom konstitutivnom narodu, niti pravi bilo kakve razlike među njima. Isto tako, prema ocjeni Vijeća, neosnovane su tvrdnje podnosioca zahtjeva da će predmetnim zakonom biti onemogućeno rješavanje pitanja restitucije nepokretnosti građanima bošnjačke nacionalnosti, jer osporeni zakon ne utiče na stečena prava.

Isto tako, Vijeće je utvrdilo da nisu osnovani navodi Kluba delegata hrvatskog naroda i Kluba delegata bošnjačkog naroda prema kojima zakonodavac u povoljniji položaj stavlja osobe, u suštini pripadnike srpskog naroda, koje su u periodu od 1912 –1918. godine stupile u srpsku ili crnogorsku vojsku, u odnosu na pripadnike drugih naroda. Uzimajući u obzir heterogen nacionalni sastav srpske i crnogorske vojske, te da je članom 25. stav 1. Zakona jasno predviđeno da je svojstvo dobrovoljca steklo svako fizičko lice koje je, u relevantnom periodu, svojevrijem stupilo u pomenute vojske, ili je do rata 1912. godine ili u ratovima 1912. godine, dobrovoljno, aktivnim učešćem pomagalo u ostvarenju ciljeva naznačenih u navedenoj zakonskoj odredbi, Vijeće je utvrdilo da Zakon, ni u ovom dijelu, ne favorizuje nijedan konstitutivni narod, pa tako ni srpski, već se jednako odnosi na sve građane. Uslovi koje, u ovom smislu, moraju ispunjavati adresati Zakona se, stoga, ne mogu dovesti u vezu sa Ustavom utvrđenim institutom zaštite vitalnog nacionalnog interesa.

S obzirom na to da se nijednom odredbom Zakona ne daje prednost bilo kojem konstitutivnom narodu, niti se pravi razlika među njima, Vijeće je ocijenilo da je osporeni zakon opšteg karaktera i da se jednako odnosi na sve građane Republike Srpske, te nijedan konstitutivni narod njegovim propisivanjem nije doveden u neravnopravan položaj u uživanju prava zajemčenih Ustavom, odnosno ovim zakonom nisu narušene ustavne garancije iz člana 5. stav 1. alineja 2. Ustava,

prema kojem se ustavno uređenje temelji na obezbjeđivanju nacionalnih ravnopravnosti i zaštiti vitalnih nacionalnih interesa.

Vijeće je ocijenilo da sadržaj Zakona o uzurpacijama i dobrovoljačkim kompetencijama broj: 02/1-021-1195/19, koji je Narodna skupština Republike Srpske izglasala na sjednici održanoj 28. novembra 2019. godine, ne predstavlja povredu vitalnog nacionalnog interesa nijednog konstitutivnog naroda, u konkretnom slučaju hrvatskog i bošnjačkog konstitutivnog naroda.

Na osnovu izloženog Vijeće je odlučilo kao u izreci ove odluke.

Ovu odluku Vijeće za zaštitu vitalnog interesa donijelo je u sastavu: predsjedavajući Vijeća Amor Bukić, predsjednik Suda mr Džerard Selman i sudije: Milenko Arapović, Zlatko Kulenović, Irena Mojović, prof. dr Marko Rajčević i akademik prof. dr Snežana Savić.

Broj: UV-2/19

17. januara 2020. godine

PREDSJEDAVAJUĆI
Vijeća za zaštitu vitalnog
interesa
Ustavnog suda Republike
Srpske
Amor Bukić s.r.